

LAWO
CLASSICS

j. s. bach cello suites
c-major | d-minor | c-minor
bjørg lewis – cello

den dansende cello

Hvorfor dro Mstislav Rostropovitsj med privatfly fra Paris til Berlin i november 1989? Han hørte på radioen at Berlinmuren holdt på å revne. Hans bidrag var noe av det mest sublime i tonekunstens verden. På Checkpoint Charlie spilte han sarabanden fra Bachs *Suite nr. 2 i d-moll*. (Opptaket finnes på Youtube.)

Det var ikke oppgaven til hoffkapellmester Johann Sebastian Bach i Köthen (1717–23) å komponere halsbrekkende solostykker. Til fremførelsene på slottet til fyrst Leopold var det først og fremst ny orkestermusikk og kantater som var oppdraget. Men også suiter og sonater for alle slags besetninger så dagens lys. Komponisten benyttet anledningen til å gi seg selv nye utfordringer, og verker for ett strykeinstrument uten akkompagnement ble det mest ekstreme.

Det finnes ingen forløpere for en slik samling suiter for cello solo. Komponisten gikk løs på en egentlig umulig oppgave: å skape et rikt musikalsk univers av en enslig

cello, et instrument som stort sett hadde levd akkompagnatørens rolle.

De seks cellosuitene har sin parallell i seks sonater for fiolin solo, også fra tiden i Køthen, før Bach flyttet til Leipzig. På tittelbladet for fiolinsonatene skrev komponisten *Libro primo* (Første bok). Originalmanuset til cellosuitene er forsvunnet, men både fru Anna Magdalena og andre har etterlatt seg avskrifter. Kanskje mesteren kalte cellosuitene *Andre bok*?

Tradisjonelle danseformer er skjelettet i cellosuitene på samme måte som i andre suiter av Bach og av andre barokkomponister. Men dette er ikke akkompagnement til et slottsballet. Dansetradisjonen er utgangspunktet for en ustopkelig utbrodering og utforskning av linjer, klanger og rytmer.

Hver av de seks suitene har seks satter med maksimal variasjon i forløpet. *Allegro* (betyr tysk) er langsom i todelt takt. *Courante* (beslektet med fransk *courir* = løpe) er livlig i tredelt takt. *Sarabande* er opprinnelig spansk, langsom i tredelt takt.

I femtesatsen varierer Bach mellom flere danser. *Menuett* er den viktigste franske barokkdansen, grasiøs i tredelt takt. Både *bourrée* og *gavotte* er en fransk, rask todelt dans.

Finalen er *gigue*, en rask dans i tredelt takt. Som en innledning til de fem dansesatsene kommer et *Prélude* i en friere, mer improvisert utforming. Tittelen er på fransk som seg hør og bør i et Europa der *Solkongen* Ludvig 14. hadde definert kulturen.

Bachs komposisjonsstil er alltid en enhet av to elementer. Et tema har en horisontal retning. Det utvikles med gjenklanger av seg selv og konfronteres med motstemmer i et rikt flettverk, rikere enn alle andre komponister i historien. Det andre elementet er det vertikale, *harmoniene*, som beveger seg i en fargerik klangverden, like frodig som romantikkens komponister boltret seg i hundre år senere. Hos Bach møtes de horisontale linjene og de vertikale klangene i en uovertruffen, genial kompleksitet.

I cellosuitene overfører Bach folkelige danser til høyeste kunst og får en cello til å lyde nesten som en hel strykekvartett. Musikeren må ofte gripe over flere strenger samtidig. Polyfonien må nødvendigvis bli

mer beskjeden enn på f.eks. et klaverinstrument, men cellisten spiller flerstemmig med seg selv. Slik klarer Bach det mesterstykket å skape både tematisk arbeid og klanger på en cello.

Mange har sagt vektige ord om denne musikken, bl.a. cellisten Mischa Maisky: «Om jeg sier at musikk er min religion, så er disse seks solosuitene min Bibel.»

Wilfrid Mellers kalte sin bok om cellosuitene *Bach and the Dance of God*.

Og Rostropovitsj, som tonesatte Berlinmurens fall med et inderlig og intenst Bach-spill, sa en gang: «Uten Bach ville jeg ikke hatt noe liv.»

torkil baden

the dancing cello

Why did Mstislav Rostropovich travel in a private plane from Paris to Berlin in November 1989? He heard on the radio that the Berlin Wall was crumbling. And his contribution was one of the most sublime in the world of music. At Checkpoint Charlie he played the Sarabande from Bach's *Cello Suite No. 2 in D minor*. (A video clip can be viewed on Youtube.)

As director of music in Köthen from 1717–1723, it was not the task of Johann Sebastian Bach to compose virtuosic solo pieces. He was employed, above all, to write orchestral music and cantatas to be performed at the court of Prince Leopold. But suites and sonatas for all kinds of instrumentation also saw the light of day. The composer used the opportunity to present himself with new challenges, the most extreme being works for a lone stringed instrument.

There are no precursors for such a collection of suites for solo cello. The composer was in fact embarking on an impossible undertaking: to create a rich musical

universe of one solitary cello, an instrument which previously had largely had the role of an accompanist.

The six cello suites have their parallel in six sonatas for solo violin, also from Bach's time in Köthen, before he moved to Leipzig. On the title page of the violin sonatas the composer wrote *Libro primo* (First Book). The original manuscript of the cello suites has vanished, but both wife Anna Magdalena and others left copies. Did the composer perhaps call the cello suites *Second Book*?

Traditional dance forms are the bones of the suites as they are in other suites by Bach and other Baroque composers. But this is not music for a palace ball. The dance tradition serves as the basis for an unrelenting elaboration and exploration of contours, sounds and rhythms.

Each of the six suites has six movements with maximum variation in the course of each. *Allemande* (meaning German) is slow in duple metre. *Courante* (related to

French *courir* = to run) is spirited in triple metre. *Sarabande*, originally Spanish, is slow in triple metre. In the fifth movement, Bach alternates between several dances. *Menuett* is the most important French Baroque dance, graceful in triple metre. Both *bourrée* and *gavotte* are French dances, brisk and in duple metre.

The finale is *gigue*, a brisk dance in triple metre. As introduction to the five dance movements there is a *Prélude* in a freer, more improvised elaboration. The title is in French as is right and proper in a Europe in which the *Sun King*, Louis XIV, defined the culture of his time.

Bach's compositional style is always a unity comprised of two elements. A *theme* has a horizontal direction. It is developed with echoes of itself and is confronted with countervoices in a rich latticework, more opulent than anything achieved by any other composer in history. There is also the vertical element, the *harmonies*, which move in a richly coloured tonal world as luxuriant as that in which the Romantic composers frolicked a hundred years later. With Bach, the horizontal contours and vertical sounds meet in a brilliant complexity that

remains unsurpassed.

In the cello suites, Bach creates the most sublime art from popular dance forms and enables a cello to sound almost like an entire string quartet. The musician often plays on several strings simultaneously. The polyphony is necessarily more modest than, for example, on a keyboard instrument, but the cellist achieves a polyphonic sound with him/herself. In this way, Bach accomplishes the masterstroke of creating works for the cello that are both thematic and with a full-bodied sound.

Many have uttered weighty words about this music, for example, cellist Mischa Maisky: "If I say that music is my religion, then these six solo suites are my Bible."

Wilfrid Mellers called his book on the cello suites *Bach and the Dance of God*.

And Rostropovich, who set the fall of the Berlin Wall to music with a heartfelt and intense rendition of a Bach work, said once: "Without Bach I would not have had a life."

torkil baden

bjørg lewis – cello

Björg Værnes Lewis er en av Norges mest etterspurte og anerkjente cellister. Da Rostropovitsj hørte henne spille, inviterte han henne til å studere hos ham, og uttalte at «Norge behøver ikke frykte for sin musikalske framtid når landet har en cellist som Björg».

Hun har samarbeidet med musikere som Leif Ove Andsnes, Jean-Yves Thibaudet, Paul Lewis, Elisabeth Batiashvili, Truls Mørk, Steven Isserlis, Martin Fröst og Nash Ensemble. Hun har vært solist med Oslo-Filharmonien ledet av Mariss Jansons, og har ellers opptrådt som solist med orkestre rundt om i Norge, Sverige, Finland, Tyskland og Baltikum.

Björg er både medlem og en av grunnleggerne av Vertavo strykekvartett, som har vunnet tallrike priser, deriblant den prestisjefylte Grieg-prisen i 2005. Deres plateutgivelser inkluderer alle Bartoks strykekvartetter samt kvartetter av Schumann, Brahms, Grieg, Debussy og Nielsen. Flere av platene har mottatt Diapason d'Or og skandinaviske grammfonpriser. Deres siste utgivelse for SIMAX Classics er Bee-

thovens strykekvartett op. 130 og op. 133, *Grosse Fuge*.

Et travelt konsertprogram fører Björg gjennom Europa, Nord-Amerika og Japan. I Storbritannia har hun bl.a. opptrådt på festivaler i Edinburgh, Bath og The Proms, og hun spiller også regelmessig i Wigmore Hall både med Vertavokvartetten, The Nash Ensemble og med sin mann, pianisten Paul Lewis.

Etter 15 år som kunstnerisk leder av Festspillene i Elverum startet Björg Vertavofestivalen i 2016. Selv deltar hun jevnlig ved mange andre internasjonale kammermusikkfestivaler, og i 2017 gjestet hun både Aldeburgh- og Cheltenham-festivalene i England. I 2009 stiftet hun og hennes mann den nye festivalen Midsummer Music, en internasjonal kammermusikkfestival i Chilterns, i nærheten av deres hjem.

Fondet Dextra Musica har generøst stilt instrumentet som hun spiller på til hennes rådighet, en Gennaro Gagliano cello fra 1748, hvis forrige eier var Martin Lovett i Amadeuskvartetten.

bjørg lewis – cello

Bjørg Lewis is one of Norway's most sought-after and admired cellists. She has been a soloist with the Oslo Philharmonic Orchestra with Mariss Jansons conducting, as well as performing with orchestras throughout Norway, Sweden, Finland and the Baltics.

She has collaborated with musicians such as Leif Ove Andsnes, Jean-Yves Thibaudet, Elisabeth Batiashvili, Truls Mørk, Steven Isserlis, Håkan Hardenberger, Martin Frost and Lawrence Power. Most recently Bjørg has been invited to play with the Nash Ensemble and has also performed with Antje Weithaas and Aleksandar Madžar as part of the Leeds International Chamber Season's 2016 tribute to the Sonata.

Bjørg is a founding member of the Vertavo String Quartet, an internationally acclaimed ensemble, which is the recipient of numerous awards, including Norway's prestigious Grieg Prize in 2005. A busy performance schedule takes Bjørg throughout Europe, North America and

Japan. She has made her home in the UK for the past fourteen years and has performed at the festivals in Aldeburgh, Edinburgh, Bath and Cheltenham, as well as regularly playing at Wigmore Hall.

Bjørg is an accomplished curator of music festivals. From 2001 to 2015 she was Artistic Director of the Elverum Festival in Norway and in 2009 with her husband Paul Lewis, she started Midsummer Music, an annual chamber music festival held in the Chilterns. Vertavo Quartet started its own festival in Norway, which launched in September 2016.

The Dextra Musica Foundation has generously provided her with a Gennaro Gagliano cello of 1748, previously played by Martin Lovett of the Amadeus Quartet.

recorded in bakke church, øvre eiker, 17–19 december 2012

producer: vegard landaas

balance engineer: thomas wolden

editing: vegard landaas

mastering: thomas wolden

booklet notes: torkil baden

english translation: jim skurdall

booklet editor: hege wolleng

cover design: anette l'orange | blunderbuss

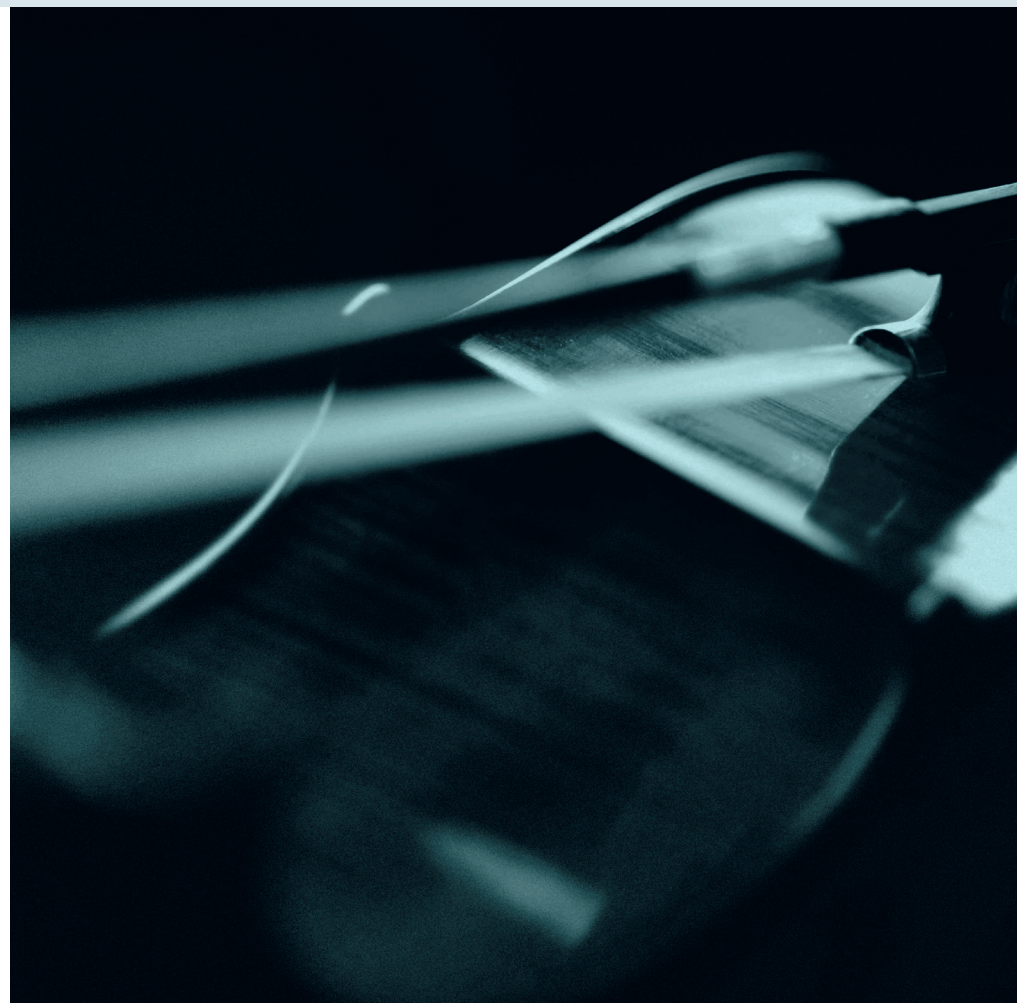
cover photo: jan ove iversen | over pari

illustration photos: pexels.com | cc licence

artist photos: andrew redpath

this recording has been made possible with support from:

fund for performing artists

johann sebastian bach [1685–1750]

cello suite no. 3 in c major – bwv ¹⁰⁰⁹

- 1___i. prélude [03:04]
- 2___ii. allemande [03:16]
- 3___iii. courante [02:46]
- 4___iv. sarabande [04:10]
- 5___v. bourrée i – bourrée ii [03:32]
- 6___vi. gigue [03:12]

cello suite no. 2 in d minor – bwv ¹⁰⁰⁸

- 7___i. prélude [03:31]
- 8___ii. allemande [02:40]
- 9___iii. courante [01:54]
- 10___iv. sarabande [04:40]
- 11___v. menuet i – menuet ii [03:06]
- 12___vi. gigue [02:29]

cello suite no. 5 in c minor – bwv ¹⁰¹¹

- 13___i. prélude [05:50]
- 14___ii. allemande [05:22]
- 15___iii. courante [02:02]
- 16___iv. sarabande [03:53]
- 17___v. gavotte i – gavotte ii [04:50]
- 18___vi. gigue [02:25]

